

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novo štetje ljudi se približuje.

Državni zakon z dne 29. sušca 1869 za-ukazuje ljudi in živino prešteti vsako deseto leto. Vsled tega vršilo se je takšno štetje leta 1871. v prvič, l. 1881. v drugič in meseca januvarija 1891 bode isto godilo se v tretjič. Za nas Slovence je ovo štetje zaradi tega velevažno, ker imamo popraviti pogreške, pomote in nedostatke, kateri so se godili nam Slovincem na veliko narodno škodo pri zadnjem štetji. Umestno in potrebno je toraj, da poizvemo, kako se ima štetje vršiti zakonito na korist resnici in kaj imajo pri tem opravilu storiti slovenski domoljubi! Danes govorimo o prvem!

Šteli bodo ljudi in živino v občinah po okolicah in tukaj po hišnih številkah. Zato župani sedaj skrbijo, da zadobi svojo številkovo vsaka hiša, kder morejo ljudje prebivati.

Štetje samo vršilo bode se pa drugače na deželi ali sploh v kmetjskih občinah in drugače v Mariboru, Celji, Ptuji in tistih mestih, trgih in občinah, katerim prepusti c. kr. namestništvo ovo opravilo. Na kmetih bodo toraj okrajna glavarstva štetje vodila po štetnih komisarijih, katerih imajo občine izbrati ter za njihovo sposobnost jamčiti. Na določeni dan bodo hišni gospodarji in zasebniki prihajali pred štetnega komisarja in odgovarjali na vprašanja, določena in nastavljena za statistične podatke.

Izpovedano zabeležuje komisar sproti v vže pripravljene pole. Po skončanem delu zložijo se vse napisane pole za eno okolico in zvežejo v posebno knjigo ter pri okrajnem glavarstvu založijo. Iz teh knjig smejo snemati se le prepisi. Glavar more dovoliti sleharnemu, da vanjo pogleda. Ako kdo zapazi kakšno pomoto, more jo takoj naznaniti in glavarstvo ima nalogo reč preiskati, pomoto popraviti in popravek v poli, na prostorčku za opomnje zabeležiti.

Nekoliko drugače pa bodo šteli v Mariboru, Celji, Ptuji in tem mestom zastran štetja jednako postavljenih drugih mestnih, trških itd.

občinah. Tukaj bodo dotični občinski uradi sami vse štetje opravljali in završevali. Da se pa zaprečijo nedostatki in krivice, zaukazano je štetje po tiskanih naglasnicah (Anzeige-Zettel). Vsak župan mora jih dostaviti sleharnemu hišnemu ali njegovemu zastopniku. Ta jih ima razdeliti med vse v dotični hiši prebivajoče stranke, da same zapišejo in naglasnične predelke popolnijo po tiskanem navodu, ki mora tudi priložen biti. Le takrat sme hišni gospodar ali njegov zastopnik sam naglasnico popolniti, če ne zna dotična stranka ali oseba pisati. Pospisane naglasnice se na posled poberó, v posebno knjigo zvežejo in okrajnemu glavarstvu izročijo.

Kdor bi se štetju umaknil ali neresnično izpovedal, tega morejo kaznovati s platežem od 1 do 20 gld. ali z zaporom do 4 dni.

To so poglavitna določila, posneta po zakonu od l. 1869. in po ministerski odredbi z dne 9. avgusta 1890. kazočej, kako se ima leta 1891 vršiti štetje ljudi. Straženski.

Dež. zbor in ljudska šola.

II. Jezik ljudstva hrani in brani duha njegove narave. Ako se zatira ljudstvu jezik, boli to vsacega izmed ljudstva, malo ne, kakor da se mu trga jezik iz njegovih ust. Sila ostro, pa za to-le hišo neporabno besedo — surovež — ima Schäffle za tiste, ki se zagrešijo v tem zoper celo ljudstvo. Ako imenuje, gospóda, Vaš sloviti vzgojeslovec Diesterweg, čegar stoletnica se obhaja letos v vseh učiteljskih društvih in to po pravici, nemško vzgojo po nemškem načinu in v nemškem duhu in ako sodi, da vzbuja nemško narodna vzgoja nemško-narodno zavest, tedaj se pač ne more nam šteti za zlo, če mi želimo, zahotevamo, terjamo za-se narodno vzgojo, slov. ljudsko šolo.

Ni ga ljudstva v Avstriji, da se mu drzne kdo ponujati še dendenešnji kaj tega, kar se ponuja v tem oziru nam štajarskim Slovincem. Kljubu

člena XIX. osnovnih postav, ki nam zagotavlja enakopravnost v šoli, zaukazuje visoki ces. in kr. deželni šolski svet v soglasji z visocim dež. odborom slej ko prej z vso silo ponemčevanje naših ljudskih šol. (Tako je! slov. poslanci). Samo na enorazrednicah še je slovenščina učni jezik, pa že v teh je naprej od 2. in 3. šolskega leta nemščina obvezni učni predmet. Na večrazrednicah pa velja od 3. šolskega leta naprej že nemščina zraven slovenščine za učni jezik, od 3. razreda pa je naj nemščina že edin, edinopravi učni jezik. Tako se zaukazuje. Ko bi bili, gospôda moja, vpeljali nemščino né za učni jezik, marveč le za — recimo — obvezni učni predmet, bili bi se more biti še lahko izporazumeli; ali ne, sedaj se kliče pri nas tako prav narodni ponos na boj. (Tako je! slov. poslanci) in zato se Vam brani ljudstvo deloma sploh tudi učenja nemškega jezika. Ta upor pa se opéra na postavo, kajti če se vis. dež. odbor sklicuje pri Mozirji na § 6 drž. šolske postave in svojí sebi pravico določiti učni jezik in učenje drugega dež. jezika, prezira dostavek § 6: „v okvirji pa v postavah določenem“ in tako omejenje je ravno v členu XIX. osnovnih postav, kateri prepoveda vsako silo gledé na učenje drugega dež. jezika. (Tak pa je pri nas nemški jezik. Ured.)

Ako se doseže že med Nemci v nemških šolah le težko cilj poduka in že sploh uspehi v novi šoli niso vsled tega, da se učé otroci preveč, različnih stvari, nič prelepi, tako lepi, kakor se jim rada poje hvala — čemú bi bile sicer tožbe učiteljev na srednjih šolah in čemú preskušnje ob vstopu učencev v srednje šole? —, tedaj pa to v naših šolah pri takem načinu podučevanja po polnem pač ni nikoli mogoče. Iz tega pa prihaja potlej to, da ne dosega večina učencev kljub Sletne šolske sile cilja podučevanja ali že sploh ne ali pa mu vsaj ne zadostuje. Jaz torej prosim vis. dež. šolski svet z dež. odborom vred, naj se ustavi tako ponemčevanje, saj dokazuje doslenji uspeh, da je to brez sadú in da ovéra samo še sploh podučevanje.

Ker je nam, gospôda moja, naša materinščina ravno tako ljuba in mila, kakor je Vam Vaša in ker nas sedaj že pač napolnjuje narodno čuvstvo, ne bode Vam nič več mogoče preleviti Slovencev v Nemce. Na srečo živi slov. ljudstvo tudi združeno, na enem torišči, kjer gospostvo — jaz povdarjam: gospodstvo — nemštva ni nič na svojem mestu. In ker po Plutarhu izgubi, kdor izgubi svoj jezik, že svojo svobodo, zato se upiramo mi vselej in se branimo z vsemi postavnimi pripomočki zoper to, kar nas tlači na naših lastnih tleh ter ponižuje za sužnje. Iz teh uzrokov glasujem jaz zoper točko predloga, ki ga stavi učni odbor, češ: naj se vzame postopanje dež. zbora gledé na

nemško poučevanje v ljudskih šolah v Mozirji in v Šmihelji na zadovoljno znanje“. (Živo odobravanje od slov. poslancev.)

Moram pa še eno pritožbo omeniti zoper sedanjo ljudsko šolo, ta se ne tiče samo okraja, kakor ta, o kateri sem govoril, ampak je splošnja in se ne sliši samo v naši deželi, ampak dalje čez njene meje. Ta pritožba pa zadeva to, da naše ljudske šole niso več vzgajevalnice, marveč iz gola le učilnice. Sicer blišči nad vratmi nove šole naše lepi napis: *nravno-verska vzgoja*, toda v nje poslopji ne nahaja se le-te nič ali le pičlo malo. To nas pač ne sme goljufati, da se v naših šolah še trpi verski poduk v skromni meri in ga ima praviloma, kakor stoji v poročilu (dež. odbora. Ured.), duhovnik v rokah; verska vzgoja, ne, na-njo ne meri več ves pouk v šoli.

Kako je drugače pač v Nemčiji! Da je bila tamkaj ljudska šola pred tako zvano versko vojsko popolnem verska, to, menim, je obče znano, ali tudi dendenešnji še je taka. Brž, ko je verska vojska bila pri kraji, postavili so šolstvo zopet na verska tla. Učiteljska semenišča so popolnem verska, za to, da vzredijo krščanske učitelje; župniki so zopet okrajni šolski ogledé; v šoli ne poučuje samo duhovnik veronauka, ampak tudi učitelj poučuje po dve uri v tednu zgodbe sv. pisma in po sobotah razlaga tudi nedeljsko sv. evangelje, se ve, da ga v tem nadzoruje duhovnik in če kje ta ne utegne podučevati, mora pa to učitelj storiti mesto njega. Ne more pač biti z versko šolo tako slabo, če izhaja z njo toliko omikana Nemčija dobro, tista Nemčija, katero hvali „*Tagespost*“ z dne 9. novembra t. l., češ, da na tenko čuti, kaj da je ljudstvu na škodo ali na korist in jaz bi živo želel, ko bi hoteli gospodje v tem stopiti v stopinje svojih nemških bratov. (Prav dobro in veselost na desni.)

Naše šolstvo je zašlo na nevarne poti s tem, da so šoli dali materijalizem znanja za molika; odtodi pa prihaja, da se odveč napenja sila razuma, srce pa zanemarja. To pa podira osebne dobre lastnosti ter tlači vse otroke pod eno mero. Več beril je na ljudskih šolah v rabi v oziru na sv. vero po polnem vodenih, v njih bi iskal človek zastonj kakega v vsem katoliškega branja, na Nemškem pa je še le tovej kr. vlada v Koblenci ukazala vsled naročila ministra za duhovske zadeve, da se mora na vseh dve- ali večrazrednih šolah brati po eno uro v tednu iz sv. pisma in to v uri sicer namenjeni za podučevanje v nemškem jeziku.

Ker je država vredila šolo prisilnico, zato térja sv. cerkev od nje, da napravi tako, v katero bode vestnim starišem mogoče pošiljati

njih otroke. Naš uzor bi bila šola, kateri bi bilo za pravno-versko vzgojo resnica, kajti prave pravnote brez vere ni, kakor ni vere brez gotove verske družbe. Naš uzor je šola, v kateri se otrok ne vzgaja le poleg pouka, ampak v pouku. Naš uzor je šola, v kateri je učitelj sam pravnote-verski mož ter vodi s svojim izgledom učenca na tako, na enako pravnote-versko življenje. Zato pa kličemo vedno in vselej: preuredite naše šole v narodne učilnice, v pravnote-verske vzgojevalnice! Vzrejujte nam učitelje po tej naši želji in z njimi se nam preudi naše ljudstvo v duhu krščanske vere.

Da naš klic ni brez potrebe, kaže se nam dan na dan v dnevnikih, dokazuje se nam v govorih in resolucijah liberalnih učiteljev na raznoterih zborih njihovih. Tako so le-ti, še le malo dni je tega, v meseci avgustu t. l., gori v Zateči bahato se strnili v resolucijo, da ugaja samo le medverska šola zahotevamo časa in da je taka možna vzgajati otroke. To pač čisto gotovo ne pové druga, kakor če rečem malo: vzgoja brez vere je mogoča ali celo: verska vzgoja t. j. vzgoja po načelih verske družbe ne ugaja zahotevamo časa, je torej škodljiva.

Če še pri nas, hvala Bogu, po navadi v tem oziru ni tako huđo, to prihaja pač samo le iz razbornosti in značajnosti naših učiteljev. Večina učiteljev misli in dela krščanski; dobiva pa se še tudi v vrsti teh, ki delajo prek mere za liberalce, še jih več, ki se držijo še pri vzgajevanju hoteč ali ne hoteč bolj starih, prirojnih in privzgojenih načel krščanskih, kakor pa priučenih liberalnih vodil. Ali to ni zadosti; da bi kateri zoper vero, zoper Boga učil, tega naj postava ne pripusti! Ako so pota vedi in nje naukom in to po pravici prosta, vendar pa ne sme vere tam, kjer se poučuje v imenu države (namestnice starišev. Ured.), nihče napasti.

Da se napade vera v Boga, sv. cerkev, to se naj ne trpi v državnih šolah, nič manj, kakor če se napade vlada države. (Prav res! dobro na desni.) Nebeški kralj varuje zemeljskega in pričakuje lahko in po pravici, da le-ta varuje njega, saj brani s tem le sam sebe. Sedanja postavna svoboda pač naj ima vselej svojo mejo, čez njo naj se ne vspenja! Ni prav, če si odžagaš vejo, na kateri stoji tvoja noga. Da pa pride za oltarjem h koncu tudi prestol na vrsto, to je jasno. Kaj je nam torej bližje, kakor videant consules: možje, na stražo! V sedanjih razmerah se ne hodi več za to, ne quid detrimenti: da ne pride kaj škode, ampak vse je na izgubi. (Živio odobravanje Slovencev in konservativcev. Govorniku se čestita na desni.)

Gospodarske stvari.

Kmetovalec pa zima.

Zima je v meseci grudnu; natora leži v svojem zimskem spanji, naj se odpočije od neprestanega dela v preteklih letnih časih. Tudi kmetovalec počiva nekoliko in daje svoji živini počitka, toda zato še ni brez vsega dela. Dela najde še marljivi kmetovalec tudi v tem meseci za se, za družino, pa še tudi več ali manj za svojo živino. Kedar še pripusti vreme, praši si njive, sicer pa si najde opravka na travnikih, v gozdih, na njivah.

Na domu naj se opravlja vsako delo v redu, bolje in ležje, kakor v drugem času, ko ni to vsled sile včasih celo nič mogoče. Gospodar, ki se razume na svoje delo, drži vse na svojem, pravem mestu: vozove, pluge, vprežno spravo, orodje. Tudi na dvorišči ima vse v redu snažno, brez blata. Gnojnica ne teče, kamor hoče sama, ampak tudi njej odloči mesto, kjer mu je na korist, ne pa na kvar. Drugače pri nemarneži. Pri njem leži vse križem, orodje, plugi, drva. Gnojnišče teče po celem ozadji, na vas, na cesto. V hlevu, v svinjaku, na skednji, v hiši vse poprek, nič na pravem kraji. To je žalost!

Kakor v hiši, tako je tudi v hlevu treba snage, enakomerne toplote in je pustiti zraku vsaj po enkrat na dan, da ga pride več v hišo, v hleve. Polaga se naj živini do volje krme in drži se tudi v tem reda; nič manj je gledati na snago, na česanje živine. Kedar so večeri dolgi in je delo zunaj opravljeno, daje ga gospodar doma, v hiši sebi, družini. Za boga pa naj ne zahaja v krčmo. V domači hiši najde zabave, če že nima dela, v knjigah; naj si napravi račun čez vse, kar se je v letu pridelalo, prodalo, porabilo.

Oj, ko bi hoteli to vsi naši slov. gospodarji! Čudom bi se čudili, ko bi videli, koliko se porabi v letu in to more biti brez potrebe ali čez pravo potrebo. Izpoznali pa bi v tem tudi lahko, katero delo se jim je najbolj splačalo, katero ne. More biti bi se dalo prihodnje leto v tem ali onem kaj popraviti. Kdor ne vaga, je brez blaga, pravi pregovor a pri kmetovalci velja beseda: kdor ne prevdari, tak je že na kviri! Bolje ko tedaj kmetovalec preračuni vse pri svojih opravkih, bolje si jih vravna in več mu bode iz njih dobička.

Sejmovi. Dne 13. decembra v Jurkloštru, pri sv. Duhu v Starigrabi, pri sv. Križi na Murskem polji, pri sv. Petru pod sv. Gorami in v Studenicah. Dne 15. decembra pri sv. Križi nad Slatino. Dne 16. decembra v Ljutomeru. Dne 19. decembra pri sv. Ani v Teharjah in dne 20. decembra v Brežicah.

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Razpis častnih daril.)

Da bi pospešila razvoj slovenske pripovedne književnosti, razpisuje „Matica Slovenska“ po določilih Jurčič-Tomšičeve ustanove 300 gold. častnega darila dvema povestima slovenskima, in to: 200 gld. povesti, obsežajoči najmanj 10 tiskovnih pól in 100 gld. povesti, obsežajoči najmanj 5 tiskovnih pól. Snov obema povestima bodi zajeta iz zgodovine ali sploh iz življenja naroda slovenskega. Obe povesti morata biti pisani tako, da po obliki in vsebini svoji ustrezata umetniškim zakonom pripovedne književnosti ter poleg tega ugodite literarnim namenom „Matice Slovenske“. Pisatelj, kateremu se prisodi častno darilo iz novcev Jurčič-Tomšičeve ustanove, prejme vrhu tega za svojo povest še navadno pisateljsko nagrado, katere plačuje „Matica Slovenska“ po § 15. svojega pravičnega reda po 25–40 gld. za tiskovno pól. Rokopisi naj se brez pisateljevega imena pošiljajo odboru „Matice Slovenske“ do 1. okt. 1891. l. Pisateljevo ime naj se pridene rokopisu v zapečatanem listu, na katerem je zapisano dotično geslo. Večkrat se je poudarjalo, da „Matica Slovenska“ podaja svojim članom premalo leposlovnega berila. S tem razpisom hoče Maticin odbor pokazati, da ga je resna briga, po vsi svoji moči pospešvati tudi razvoj leposlovne književnosti slovenske ter članom svojim podati v roko lepo zabavno knjigo. Zatorej se pa po pravici odbor tudi nadeja, da ga bodo pisatelji slovenski podpirali v njegovem trudu ter se častno odzvali njegovemu domoljubnem pozivu.

Od Gornje Pesnice. V deželnem zboru štajarskem streljal je z motovilom neki doktor Starkel. Izvil je iz trte grozno krivico, ki se bojda godi Nemcem v Šentilji, ker nima slovenskih propovedi. To je bilo maslo Gradčanom in vsem nemškutarjem. No, mi vemo, kje zajec leži. Oglejmo si nekoliko natančneje besede tistega gospoda doktorja, ki je zavoljo par nemščurjev zagnal tolik krik in vik. Rekel je nekako: Velik del prebivalstva se prezira, ker se mu ne lomi nemški kruh krščanske vere; gospoda doktorja to tem bolj boli, ker se Slovence (imenoval nas je bindišarje) v sekovski škofiji kar usta cedé dobrot, katere uživajo. Tako govori g. doktor, kateri ne pozna resničnih razmer, ali jih pa poznati neče. Mi vemo predobro, kako se skrbi za Slovence v Graški škofiji, — skrbi tako, da se Bogu usmili. Gospodu Starkelu in drugim nemščurjem hočemo torej pojasniti, kako se v resnici godi Slovence ob dolgej meji graške in lavantinske škofije, od Radgone tja do Koroškega. V Apačah je petkrat toliko Slovencev, kakor vseh nemškutarjev v Šentilji, a nima slovenske propovedi, ne slovenskega poduka, ne slovenske

šole. V Umureški župniji in Šentiljski na Vogavi služi mnogo slovenskih hlapcev in dekel, a nikoli ne čujejo v cerkvi ne besedice slovenske. Bog ve, kako se naši ljudje izpovedujejo ondu, ker le slabo znajo nemški, duhovniki pa ne razumejo nič slovenski. V Špilfeldu je dobra tretjina Slovencev, ali v cerkvi in šoli je vse nemško; v Gomilici ravno tako. Kaj še le hočemo govoriti o Lučanah, kjer prebiva dve tretjini Slovencev! Prej je bila slednjo nedeljo jedna slovenska propoved; sedanji dekan pa jo je skrčil na vsako drugo nedeljo; prej se je v cerkvi prepevalo slovenski, sedaj to ni dovoljeno več. Prej je župnik sam pridigoval slovenski, sedanji je to storil v treh letih že dvakrat. Šola pa je itak popolnoma nemška. Ljudje vzdihujejo po slovenskih knjigah, zlasti po Mohorjevih, a kaj, ko ne znajo mlajši slovenski več brati! V Arvežu, v Iynici in pri sv. Lovrencu je tudi precej Slovencev, ali nihče jih ne podučuje v materinem jeziku. A kaj pa hočemo reči o Gradcu, kjer živi na tisoče Slovencev, katerim ni dovoljena slovenska služba božja. Tako je v resnici; toda g. Starkel tega ne ve, ali pa misli, da so Slovenci „raja“ brez pravice. On nekaj govori o potujčevanju Nemcev, a o tem nič ne pove, kako se jemlje narodnost Slovencev v Graški škofiji, kak razpor dela v nas nemški „šulverein“, kateremu pomagajo celo duhovniki. Župnika Lučkega smo že omenili; sedaj pokažimo še tvetu drugega takega strica. Letos je ob priliki skušnje na Kapli, kjer so sami Slovenci, delil otrokom tamošnji g. provizor nemške molitvenike. Oj Judežovo delo! Slovenci v Lučanah javčejo in stokajo že dolgo pod krutim jarmom, katerega jim neusmiljeno tlači na šinjak sekovska duhovščina; nihče jim ne pomore, nihče se ne potegne za nje, nikdo nema srca za uboge trpine, katerim se godé v stoletji napredka in človečnosti vnebovpijoče krivice. Sodišče v Arvežu ne vzprejme nobenega slovenskega pisma, ker uradniki ne znajo slovenski; tolmač je bojda neki sluga; tudi c. kr. notar je trd Nemeč, a vendar šteje okraj kakih 9000 Slovencev. Iz tega pač lahko razvidi vsakdo, kako dobro se godi Slovencev v Graškej škofiji, kako ljubeznjivo jim streže gospôda; na Turškem še menda nima slovenske kristjani. Da bi rajši g. dr. Starkel lepo molčal, kajti v Šentilji ni bilo nikdar nemških propovedi, ker jih ni treba; to potrebo našel je še le zdaj nek priyandran piškur, ki je siten, kakor griža in ki je zasejal razpor in zdražbo med Šentiljske Slovence. Toplo priporočamo te vrstice našim poslancem v preudarek!

Iz Brežiškega okraja. (Marsikaj.) Mnogim dobro znano, da je državni zbor leta 1881 po nasvetu dalmatinskih poslancev izbrisal iz državnega proračuna znesek za nemško ljudsko šolo, vsled tega je nastal strašen krik po vsem

nemškem taboru. Nemški kolovodje so sklenili, da ustanovijo šolsko društvo z namenom, da napravlja šole za nemške otroke v krajih, kjer živijo Nemci med drugimi narodi in nemajo svojih šol. Pokojni dobri poslanec vitez Schneid, bistroumen mož, je precej spoznal nevarnost takih šol. Podal se je k ministerskemu predsedniku, g. grofu Taaffe in mu razložil nevarnost tega društva, grof Taaffe pa mu smehljuje odgovori, da ne vidi nikake nevarnosti pri tem šulvereinu in gotovo takrat si ni mislil gosp. ministerski predsednik takih slabih nasledkov tega društva. Kakor gobe po dežji rasle so podružnice šulvereina in da to društvo hoče našo deco ponemčiti, to je dovolj jasno. Ono je postavilo šole čisto v slovenskih pokrajinah in nastavilo čisto nemške učitelje, deco ubogih starišev vabi v šolo jim obeta obleko in šolsko pripravo zastonj, ni čuda, da jih dosti dobijo v tako slabih časih. Komu ni znana šulvereinska šola v Sevnici, ali mar živijo tam res Nemci, da potrebujejo nemške šole? Nikakor ne. Ni jim pa še zadosti, da si na šulvereinskih šolah vabijo deco, ampak poslužijo se še druge prilike, ponujajo ubogim občinam Judeža peneze za zidanje novih šol, ponujajo dalje ljudskim učiteljem letne nagrade, samo da naj bolj nemščino gojijo v šolah. Žal, da se število takih vedno množi, da segajo po judeževih groših in prodajo svoj rod. Tudi v našem okraju ne manjka takih izdajalcev. Tako je to društvo razpelo svoje peruti po lepi naši domovini, in s tem veliko razprtijo vgnjezdilo med narodi, tako da res ne vejo ubogi stariši, kam naj dajo svojo deco v šolo, ker ne vejo, kje bi ne naleteli na kakega podmitanega šulvereinovca. V našem mestu se že davno govori, da bo postala tamošnja šola čisto šulvereinska. To je skoro verjetno. To pa jim še ni zadosti, da že deco v šoli ponemčujejo, zmislijo si še drugo, namreč oni čejo že malim otrokom srce spačiti in jim slovenski čut popačiti, zatorej stavijo otroške vrte. Takega hočejo tudi v Brežicah upejljati, misleč: mi moramo začeti zgodaj trn špičiti. Bog ve, kaj bojo še umislili.

(Konec prih.)

Iz Marenberške okolice. Pristrčna zahvala visokorojeni gospéj grofinji Nugent za cerkveno darilo, katero je župnija blažene D. M. na Breznu ob Dravi po prizadetji vlč. gospoda župnika Jurija Galuna od čč. šolskih sester v Mariboru prejela in se priporočimo še zanaprej drugim dobrotnikom! V imenu hvaležnih faranov.

Blaže Ditner, cerkv. ključar.

Od sv. Vrbanu pri Ptujih. (Pogreb.) Danes 25. novembra, smo tukaj imeli spreved umrle Alojzije Zelenik. Rajna je bila celo življenje pridna in pobožna deklica; v cerkvi je s svojim lepim glasom zmiraj rada petje

podpirala, kadar pa nje ni bilo, se je poznalo, da prednica menjka. Tako pa jo je tudi cela fara spoštovala in rada imela. Po dolgi pljučni boleznini je dne 23. novembra zvečer ob petih mirno v Gospodu zaspala. V hladno zemljo so jo naši domači trije čast: gospodje duhovniki v precej veliki množini zbranih faranov spremljali. Njene tovarišice, koje so jo na mirodvor prinesle, so pa jej lepo zloženo slovo zapele.

Rahla ji bodi zemljica,

Vživa raja naj svetega!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V četrtek je bila v tej jeseni prva seja v drž. zboru in čudno, da brez vse spremembe pri vladi, in pri celo malih na strani poslancev in še tu skorej edino le vsled smrti nekaterih poslancev. Minister za drž. finance, dr. pl. Dunajevski je predložil zboru drž. proračun za leto 1891. Stroškov račun minister za 566,435.943 fl., dohodkov pa za 566,739.572 fl., torej bode preostanka za 2,285.624 fl., to pa se ve, da samo tedaj, če steče vse g. ministru, kakor račun. — Nižje Avstrije dež. zbor ima tudi sedaj svoje seje in to dotlej, da sklene postavo o združenji predmestij Dunajskih z občino v notranjem mestu, z velicim Dunajem. Ako se to dožene, potem bode v tej občini več prebivalcev, kakor nas živi po vsem Štajarji skup. — Kakor se poroča, dobimo na srednjem Štajarji, v Voitsbergu novo c. kr. okr. glavarstvo in pri večih drugih nategne se število uradnikov vsaj za enega komisarja. Ali je v resnici za to taka sila? — V Lipnici se je ustanovila podružnica društva „Südmark“ in so tudi pri njej, kakor pri večih drugih, slov. odpadniki najhujši in najnesramniši rogovileži. — Na slov. Koroskem bode pri prihodnjem ljudskem štetju največ na tem, kako se obnaša pri njem tamošnja c. kr. politična gosposka, v zadnjem času je upanje, da ne bode preveč na strani nemškutarije. Če nas le ne ukani to upanje! — Načrt postave kranjskega dež. zbora gledé na plače učiteljev je dobil najvišje potrjenje. Nekaj veselja bode torej pri teh že o bližnjem novem letu. — Po vsej deželi je raztresenih slov. „bralnih društev“, toda čudno je, da se nahaja sem ter tje v njih pač liberalni list, tudi nemški iz Dunaja, slov. konservativni pa v časih ne. Ali še je tako društvo slovensko? — V Gorici so jeli nekateri slov. trgovci delati na svojih štacunah slov. nadpise, doslej so bili taki prave „bele vrane“. — Nasledek razprtij med goriškimi Slovenci bode najbrž smrt slov. čitalnice v Gorici. No zato pa imajo dva lista, da-si sta oba bolna za sušico. — V dež. zboru v Trstu so se sprli laški poslanci med seboj in nek ultra, dr. Angeli je vsled tega odložil

svoje poslanstvo. Ni ga škoda. — V Greti pri Trstu odpre mestno starešinstvo laški otroški vrt, se ve, da za slov. otroke. — V Zadru, glavnem mestu Dalmacije, dobijo brž ko ne hrv. gimnazijo, na mesto laške. — V hrv. saboru v Zagrebu je bil ostri razgovor te dni o novi Avstriji t. j. Bosni in Hercegovini, nekaterim poslancem ni po volji, da se dela v njih preveč za madjaronstvo, ne pa da se ljudstvo, kar bi bilo naravno, uči v šolah domači, tedaj srbski jezik. — Madjarski delalci so imeli zadnjo nedeljo v Pešti velik shod in so sklenili delati na to, da bode tudi pri njih po nedeljah praznik t. j. brez dela, ali jim bode pa tak dan tudi kršč. praznik? — Sedaj se potrjuje, da misli avstrijska vlada skrbeti za to, da dobi rusinščina v zgodni Galiciji v šolah nekaj svoje pravice. Doslej je bila le poljščina v rabi, da si so v nekaterih samo učenci rusinskih starišev.

Vunanje države. Koncem novembra so sv. oče Leon XIII. izdali imenitno pismo do nekaterih škofov gledé na vprašanje zoper nečloveško sužništvo, ki še stoji po Afriki v polnem cvetju. Sv. cerkev stori pač v tem, kar more pa kaj, ko nima pri svetnih vladah prave podpore! — Pri zadnjih volitvah so volili si v Rimu med drugimi necega Barzilaja za poslanca. Mož je ubežal iz Trsta tje in se ve, da so iredentovci tega mesta sedaj polni veselja nad to volitvo. Celo brzovjavili so možu „iz nesrečne dežele“, namreč iz Trsta. — V Portugaciji počí zadnje čase zdaj tu, zdaj tam glas o republikanskih rabukah; krivi so jih doslej pa največ le mokroušesi dijaki. Res lepa vam je taka mladina! — Kolikor se sodi, pripravlja se na Francoskem sedaj v resnici katoliška stranka na to, da se sprijazni z republiko ter jo s časom prenapravi v tako, ki bode tudi sv. cerkvi prijazna, ne pa, kakor je sedaj, njej sovražna, framasonska. Ali pa se jim to izteče kedaj po sreči, to je še pač veliko vprašanje. — Nizozemska kraljica - udova je prevzela posle vlade za svojo 10letno hčerko, prihodnjo kraljico. — V Angliji se je izrekla večina irskih poslancev zoper to, da ji je Parnell še nadalje vodja, tak ji pa naj postane Mac Carthy; manjšina pa se drži še naprej Parnella. To ne bode dobro. — V nemškem drž. zboru so predložili katol. poslanci načrt postave, naj bi se oo. jezuitje poklicali nazaj v deželo, minister Gossler pa načrt postave gledé na ljudske šole. Težko, če obvelja kateri teh načrtov. — Iz Rusije se je grški kraljevič in njegova žena podal v Berlin in se sodi, da je imel s carom razgovor tudi v političnih rečéh. — Srbska skupščina brž odkloni prošnjo kraljice Natalije, naj se ji dovoli, da svojega sina, mladega kralja, obišče ob nedeljah, to pa za tega voljo, ker skupščina nima pravice za

to. To so žalostne razmere. — Črna gora je sklenila trgovinsko pogodbo s svojo sosedo, Srbijo in je pogodba za obe državi neki ugodna. — Grški patrijarh v Carjem Gradu se je poravnal s tursko vlado in je preklical prepoved svojo gledé na božjo službo. Bil je že skranji čas za to, ker je bila nevolja že velika pri ljudéh. — Kakor je znano, podaja se iz Evrope veliko ljudi v Ameriko, v novem času tudi iz Kranjske v Brazilijo. Iz pisem tacih izseljencev pa se prepriča človek prav lahko, da se jim ondi ne godi dobro, vsaj blizo ne tako, kakor se jim je obljubljevalo, dokler so še bili doma. — Sedaj je tudi nemška država pripoznala republiko v Braziliji. — V severni Ameriki so se spuntali rdečekoží indijani, ali njih je le malo število, vseh težko, če čez 2000 mož in bode se jim torej k malu podvreči orožju združenih držav. Uzrok ustaje je iskati neki v hudem gladu. Katol. misijonar o. Julij, ki je bil une dni pri njih, izprosi pa jim, menimo, pomiloščenje pri vladi. Upamo, da mu to ne bode pretežko.

Smešnica 50. „Mama“, vsklikne dekle; „mama glejte, siv las že imate na glavi!“ „No“, odgovori mati nevoljna, „tega si ti, ste otroci krivi, ker mi daste toliko jeze!“ „Ali je to res?“ zategne dekle. „oj tedaj pa ste pač Vi je dali veliko svoji materi, kajti glejte, babica so že čisto sivi na glavi!“

Razne stvari.

(Naučno ministerstvo.) Kakor že v drugih uradih, tako bode poslej tudi gg. profesorjem na drž. šolah treba „uniforme“, t. j. oblačila, ki je podobno oblačilu c. kr. vojakov. Tako hoče najnovejša uredba visocega ministerstva za uk in bogočastje.

(Okr. zastop.) Koncem meseca decembra t. l. izvrše se volitve v okrajni zastop v Brežicah. Ako sodimo po prvotnih volitvah, bode volitev za slov. domoljube ugodna. Doslej pa so v njem nemškutarji na vrhu.

(Sadjarsko društvo) za okolico Mariborsko vodi vsled volitve dne 4. decembra za prihodnje leto ta-le odbor: g. Franc Robič, c. kr. okr. nadzornik za ljudske šole, je v njem predsednik, g. dr. F. Ferk, prakt. zdravnik, mu je namestnik, učitelj K. Sketh je tajnik, trgovec Silv. Fontana blagajnik in so učitelj Stiegler, mestjan Fr. Girstmayr, nadučitelj M. Nerat in nadučitelj Fr. Reich še vrhu onih v odboru. Mi želimo društvu obilo uspeha.

(Slov. leposlovje.) Prihodnje leto izide „Dom in svet“, ki ga izdaja prof. dr. France Lampe, v kat. tiskarni v Ljubljani v vsacem meseci enkrat in sicer po tri pole. List ima tudi podobe in se torej priporoča sam po obliki

in vsebini; cena je mala, 3 gold. na leto. — „Ljubljanski zvon“ pa začne svoje 11. leto v „Narodni tiskarni“. Ureduje ga prof. Fr. Levec. List izide vsak mesec po štiri pole in stane 4 gold. 60 kr. na leto. — „Vrtec“ izdaja R. Miliceva tiskarna v Ljubljani za mladino ter prinaša list lepe, za otroke primerne prigodbe in podobe. Izhaja v mesečnih zvezkih ter stane 2 gold. 60 kr. celo leto.

(Slov. čitalnica.) V ponedeljek je bila v Mariborski čitalnici gledališka predstava iz vrstna in tudi gledalcev ni bilo malo. Prostorije čitalnice so bile polne in le žal, da so za take veselice premale.

(Ikre.) Na sejmišči v Mariboru so v zadnjo soboto vzeli necemu špeharju meso in salo, ker je imelo znamenje iker. Čudno, da se mož še drzne s tako, pšenetljivo robo na sejmišče.

(Požar.) V petek, dne 5. decembra je nastal v stanovanju J. Hergulje, posestnika v Veliki Nedelji, k malu popoldne požar ter mu je vse pohištvo zgorelo. Požarna bramba je sicer prišla iz Ormoža, toda nič ni imela več posla.

(Novo vino.) Pri vinski dražbi graščinkega vina v Veliki nedelji je imelo novo vino cene od 30 do 42 kr. liter. Največ se ga je prodalo po 36 kr. Štrtinjak pride po tej ceni na 113 gld.

(Železnica.) Kakor je znano, dobimo za stavljenje novih železnic na Štajarji posebni odbor, ki vzame priprave za to v svoje roke. C. kr. kmetijska družba je volila v ta odbor tri može, se ve, da same Nemce iz gornjega Štajarja.

(Ormoška posojilnica) registrovana zadruga z neomejeno zavezo je imela do konca novembra letos prometa 227.961 fl. 3 kr., vplačanih obresti od izposojil 4151 fl. 37 kr., vlog 40.935 fl. 35 kr. in vrnjenih posojil 57.685 fl. 43 kr. Vlog pa je izplačala 24.893 fl. 32 kr., posojil je dala v znesku od 78.633 fl., obresti od vlog je izplatila 2335 fl. 46 kr. in deležev 850 fl. Gotovine je bilo 4542 fl. 45 kr.

(Preklic.) Celjska klepetulja je doslej vedela vselej prva, kaj da se je godilo pri c. kr. okr. sodnji in sploh gledé na sodnijske zadeve. Sedaj ji pa to ne teče več tako gladko, kajti preklicuje že svojo vest, da je g. Fr. Kuralt, pristav pri c. kr. okr. sodnji v Gornjem gradu, moral iti v pokoj zato, ker je slov. rodoljub. To jo pač boli čez silo, da njena vest ni resnica.

(Oklic.) Nek Martin Slanič, doma pri sv. Barbari v slov. goricah, se je naznanil vladi v Bosni, da gre rad v vrsto c. kr. žendarjev za tamošnje okraje. Sedaj ga išče tamošnja vlada, toda v Mariboru ga ni, pa tudi na domu ne. Ako ve kdo za-nj, naj naznani to c. kr. gosposki.

(Tiskarna.) Kakor se nam poroča, odpre se z novim letom nova tiskarna v Celji. Osnovani so si jo tamošnji slov. rodoljubi, ker se kaže, da jim je je treba. Ime ji bode „društvena tiskarna“.

(Nasedla) se je „D. W.“, ko je poročala o nastopu novega predsednika c. kr. okr. sodnije, dr. A. Gertscherja, v Celji, ker je bila vedela, da je g. predsednik hvalil v tem čez silo svojega prednika, dvornega svetovalca J. Heinricherja. Tega pa se ve, da g. dr. Gertscher ni bil storil, vsaj ne več, kakor mu je bilo pri taci okoliščinah ravno treba. Toliko je resnica, da „D. W.“ ne bode imela več vsega tako lahko, kakor je bilo to v prejšnjih časih.

(Hranilnica.) V Mariboru je mestna, torej nemška hranilnica in ker že obstoji blizo 30 let, je že precej bogata. Denar prihaja sicer večinoma iz kmečkih rok, iz okraja, toda ves dobiček iz nje potegne le mesto in sedaj gospodje, ki so v ravnateljstvu hranilnice. Vsak izmed njih dobi, ako je v uradnih dnevih v hranilnici ter podpisuje knjižice, po 100 gld. v meseci. Slov. kmetje, ako Vam je ljubo, le nosite svoje denarje va-njo!

(Igrališče.) Naučno ministerstvo želi, da ima vsako mesto, v katerem so drž. šole, kako igrališče za učence. Vsled tega imajo taka mesta veliko sitnob, ker nimajo za to prostora ali ga jim bode dobiti mogoče le za drage denarje. Nam se dozdeva, da mladini ni treba skrbeti za igrališče, saj si ga najde sama velikokrat še tam, kjer ji ga ni treba.

(Posojilnica) v Mariboru imela je meseca novembra 1890 dohodkov fl. 57.394.79, stroškov fl. 45.373.64, toraj prometa skupaj fl. 102.768.43.

Loterijne številke:

Gradec 6. decembra 1890	25, 30, 32, 63, 71
Dunaj „ „	44, 47, 9, 62, 15

Orgljarska in mežnarska služba

se odda z novim letom sposobnemu možu. Oglašila pismena z dotičnim spričevalom se naj pošljejo na: **Cerkveno predstojništvo Marije v Koprivnici pošta Reichenburg.** Še bolje je, če se dotični osebno oglasi. Dobro, ako zna orgljar katero primerno rokodelstvo. 1-3

Dobro vino

iz vinogradov pri sv. Petru blizo Maribora in sicer blizu 60 štartinjakov 1887, 1888, 1889, 1890, 15 štartinjakov 1885. Vino leži deloma v kleti pri sv. Petru, deloma pa v mestu koroške ulice št. 22. pri lastnici gospe **Jovana Warthol.**

Mašnika,

ki je v stalnem ali začasnem pokoji, želijo dobiti k podružni cerkvi sv. Petra v Bočni. Več se pozvé pri ondotnem županu ali pri č. gosp. dekanu v Gornjem gradu. 33

Okoli 70 štrtinjakov

prav izvrstnega vina je še v Špitaliču na prodaj. Da je vino res izvrstno, je dokaz, da je slavno znana velika Mariborska dvorna vinska trdka J. Pfrimmer že sama okoli 70 štrtinjakov vina letos v Špitaliču pokupila. Kupei se naj naravnost oglašé le pri podpisnem župniku, ki bo kupcem v vsakem obziru na roko. Naj se kupei ne dajo od nikoga odvrti, temuč naj naravnost pridejo k podpisnemu. Cena vinu je okoli 14—15 kr. za liter. Tudi je še črnine na prodaj nekaj štrtinjakov izvrstne in natorne.

Ivan Čagran, župnik.

Proda se pod ugodnimi pogoji na Lužnici poleg Žalca ležeče posestvo, obstoječe iz lepe zidane hiše s tremi sobami in kletjo, gospodarskega poslopja, sadnega vrta in dva pluga velike njive deloma s hmeljem nasajene. Več izve se pri posestniku J. Šusteršiču, oštirju na Teharji, pošta Štoré ob južni železnici. 1-3

Lepa jabolčna drevesa

4—5 let stara najboljših vrst, priporoča več tisoč po nizki ceni **Jože Janežič** na **Bizeljškem** pri Brežicah. 12 25

Potrebno za hišo in pisarno.

V tiskarni sv. Cirila
v Mariboru
je ravnokar izšel in se dobi

Slovenski koledar
za leto 1891.

Cena 20 kr., po pošti 5 kr. več.

Tiskan v treh barvah.

Dunajsko zavarovalno društvo.

Dunajska zavarovalnica za življenje in dohodke.

Gradec v decembru 1890.

Usojamo se naznanjati, da smo vsled smrti gospoda **Karola Bresnigg**

svoj glavni zastop za Maribor in okolico

izročili gospodu **Antonu Massati**, zlatarji v **Mariboru** poštne **ulice števil. 6.**

Prosimo, da se obrnite v vseh naš zavod zadevajočih rečeh do njega.

S spoštovanjem

Generalni zastop v Gradci

G. Micori, m. p.

2-3